

Horiot Sources 11

תוספות הרא"ש מסכת הוריות דף ה עמוד א

ה"ג רש"י ור"ש תלתא קהלי כתיבי קהל הקהל. ותרי לג"ש, ובכל ספרי ספרד כתוב ור"ש תרי קהלי כתיבי חד לחייב על כל קהל וקהל אחד לבית דין כי היכי דצבור מייתו ב"ד נמי מייתו מעיני קהל לא משמע ליה כו', ולגירסא זו לא דריש ה"א דתרוייהו קהל, ואינה מיושרת גירסא זו דהא בברייתא דלעיל יליף ר"ש הא דב"ד מייתו מתרי קהל מג"ש, וגם משמע דדוקא ה"א דמעני קהל לא דריש כדאמרי אינשי מעיני דפלניא.

תוספות הרא"ש מסכת הוריות דף ה עמוד א

ורבי שמעון בן אלעזר מאי טעמא כתיב והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה אפי' מיעוט. פי' רש"י ז"ל דמעני משמע אפי' מקצת עיני, והקשה הרמ"ה ז"ל אם ממ"ם דמעני קדריש אמאי דייק ממעני דכתי' גבי ע"ז דלא איירי בה ליליף ממעני קהל דכתיב בשאר מצות דאיירי בה, ותו הא מעיני העדה בב"ד הוא דכתיב וגבי הוראה כתיב ואנן אמיעוט דקהל קא מהדרינן ולענין מעשה ולא אמיעוטא דב"ד ולענין הוראה, ועוד הא בהדיא אמרינן בסמוך דהאי מיעוט מנעשתה לשגגה לחודיה הוא דדייקין ליה מדאמרינן וצריכי דאי אשמעינן נעשתה לשגגה הוה אמרינן אפילו מיעוטא, ולא מצית למימר דמקרא דמעני העדה דכתיב קמיה קא דייק, דהא מעיני העדה בב"ד כתיב וא"כ משמע דקהל בהדי בי דינא בעינן ואנן דייקין מיניה דלבר מבי דינא הוא מדקאמר אי אשמעינן כי לכל העם ה"א רובא בהדי בי דינא קמ"ל נעשתה לשגגה. אלא ודאי ממ"ם [ד]מעני לא משמע מיעוט אלא כענין שנאמר (איוב כח) ונעלמה מעיני כל חי וכדכתיב (ויקרא ה) ונעלם ממנו, אלא דריש מפשטיה דקרא דכתיב נעשתה לשגגה דמשמע נעשתה מ"מ ואפילו מיעוטא והדר כתיב כי לכל העם בשגגה דמשמע רובא. ונ"ל דלא קשיא מידי דהא מעיני העדה דכתיב בע"ז לא דרשינן ליה אהוראת ב"ד דהא לקמן בפ"ב תנן (ז' ב') אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה וכן המשיח ולא בע"ז אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה, ומפרש לה בגמ' ולא בע"ז כדתיניא לפי שיצתה ע"ז לידון בעצמה יכול יהו חייבין על שגגת מעשה שלה ת"ל מעיני מעיני לג"ש נאמר להלן מעיני ונאמר כאן מעיני מה להלן בב"ד אף כאן בב"ד ומה להלן העלם דבר עם שגגת מעשה אף כאן העלם דבר עם שגגת מעשה, אלמא עיני העדה דכתי' בע"ז לאו אב"ד קאי מדלא כתיב ביה ונעלם אלא מעיני העדה אנעשתה לשגגה קאי ותו לא מידי.

רמב"ם הלכות שגגות פרק יד הלכה ד

בית דין שהורו בשגגה ושכחו עצמו של חטא שהורו בו, אף על פי שהן יודעים בודאי שחטאו בשגגה ואף על פי שהעם מודיעין אותן ואומרים להן בכך וכך הוריתם לנו, הם פטורין והעושים על פיהם חייבין בפני עצמן, שנאמר ונודעה החטאת אשר חטאו עליה לא שיודיעו אותו החוטאים, כיצד שגגו והתירו חלב שעל גבי הקיבה ואכלוהו רוב העם ואחר שידעו ששגו בהוראה ושהתירו דבר שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת קבועה נסתפק להם אם מקצת החלבים התירו או מקצת הדמים התירו הרי אלו פטורין וכל מי שאכל מביא חטאת קבועה.

לחם משנה הלכות שגגות פרק יד הלכה ד

[ד] ואף על פי שהעם מודיעים אותם וכו'. בפ"ק (דף ה') אמר ונודעה החטאת ולא שיודיעו החוטאים. ורש"י ז"ל מפרש שאין הכונה לומר שהחוטאים מודיעים לב"ד החטא אלא דלא הוי בידיעת החוטאים דאכלו חלב ודם אחד מינייהו בהוראה ואפילו הכי פטורים וכו' אבל לישנא דלא שידעו החוטאים משמע כפירוש רבינו ז"ל וכן כתב מהר"ם מטראני ז"ל בס' קרית ספר. אבל קשה על רבינו ז"ל איך אמרו בגמרא דברייתא דלא כר"א דלדידיה מי ניחא אפילו כרבנן נמי לא אתיא דהא בעלמא היכא דאכל חלב אם מודיעים לו אחרים והוא אינו מכחישים הוא חייב קרבן וכאן אפילו שמודיעים לב"ד החטא אינם חייבים קרבן ומאי אית לך למימר דשאני הכא דגלי קרא א"כ גם כר"א אתיא דשאני הכא דגלי קרא. וי"ל דבשלמא גבי הודעת אחרים דעלמא חייב כשיודיעוהו אחרים משום דכתיב או הודע אליו מ"מ כדאמר בפרק ספק אכל גבי ב"ד דלא כתיב או הודע משמע דצריך שידעו מעצמם אבל לענין ידיעת החטאת דצריך שידע אותו גם שם כתיב אשר חטא בה כדמקשה בתר הכי וכיון דאמר ר"א דאע"ג דכתיב התם בה מקרי ידיעה משום מה נפשך אם נותר אכל או חלב אכל חייב גם כן מקרי ידיעה משום האי דכיון דמה נפשך הם חייבים א"כ ידיעה מקרי לר"א וא"כ ברייתא דקאמרה פטורים הוי דלא כר"א ותירץ דשאני התם דבה איצטריך פרט למתעסק אבל הכא קרא דונודעה אשמעינן הא. ומדברי רבינו ז"ל כאן נתברר דלא כהרב בעל כ"מ ז"ל שכתב לעיל בפרק י"ב גבי מ"ש רבינו ז"ל ב"ד שנסתפק להם אם שגגו בהוראה או לא וכו' דנפקא ליה מהך ברייתא ומפרשה שהורה ונסתפק להם אם שגגו דכאן נראה דמפרשה לענין שנסתפק להם אם התירו הדמים או החלבים אבל כבר ידעו שחטאו והוא מוכרח בגמרא כדכתיבנא לעיל:

רמב"ם הלכות שגגות הקדמה

(ה) שיקריבו הסנהדרין קרבן אם טעו והורו שלא כהלכה באחת מן החמורות. וביאור מצות אלו בפרקים אלו.

רמב"ם הלכות שגגות פרק יב הלכה א

כל דבר שחייבין על שגגתו חטאת קבועה אם שגגו בית דין הגדול בהוראה והורו להתירו ושגגו העם בהוראתו ועשו העם והם סומכין על הוראתו ואחר כך נודע לבית דין שטעו, הרי בית דין חייבין להביא קרבן חטאת על שגגתו בהוראה ואף על פי שלא עשו הן בעצמן מעשה שאין משגיחין על עשיית בית דין כלל בין עשו בין לא עשו אלא על הוראתו בלבד, ושאר העם פטורין מן הקרבן ואף על פי שהם העושים מפני שתלו בבית דין, ומה הוא הקרבן שמביאין על שגגה זו, אם בע"ז שגגו והורו מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת מכל שבט ושבט וקרבן זה הוא האמור בפרשת שלח לך שנאמר והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה מפי השמועה למדו שבשגגת ע"ז הוא מדבר, ואם בשאר כריתות שחייבין על שגגתן חטאת קבועה שגגו והורו, מביא כל שבט ושבט פר חטאת וזהו האמור בפרשת ויקרא שנאמר ואם כל עדת ישראל ישגו. נמצאת למד שאם שגגו בית דין הגדול בהוראה בע"ז מביאין כל הקהל שנים עשר פרים עולות ושנים עשר שעירים חטאות והם נשרפות שהרי דמן נכנס לפנים והם הנקראין שעירי ע"ז, ואם בשאר המצות שגגו מביאין שנים עשר פרים חטאות והן נשרפות מפני שדמם נכנס לפנים, וכל פר מהן נקרא פר העלם דבר של צבור שנאמר והקריב הקהל כל קהל וקהל וכל שבט ושבט קרוי קהל שנאמר ויעמד יהושפט בקהל יהודה, בין שעשו כל ישראל שבארץ ישראל על פי בית דין שהורו בין שעשו רוב ישראל אף על פי שהן מיעוט מנין השבטים, בין שעשו רוב השבטים אף על פי שהן מיעוט כל ישראל, מביאין כמנין כל השבטים פר לכל שבט ושבט ובע"ז פר ושעיר לכל שבט ושבט שאף אלו שלא חטאו מביאין על ידי החוטאים, אפילו עשה שבט אחד בלבד והוא רוב הקהל הרי כל הצבור מביאין שנים עשר פרים ובע"ז שנים עשר פרים ושנים עשר שעירים.

כסף משנה הלכות שגגות פרק יב הלכה א

ומה שכתב מביאין כמנין כל השבטים וכו' שאף אלו שלא חטאו מביאים על ידי החוטאים. שם במשנה פלוגתא דתנאי ופסק כר"ל. ומ"ש אפי' עשה שבט אחד והוא רוב הקהל הרי כל הקהל מביאים י"ב פרים וי"ב שעירים. שם בדף הנזכר בברייתא לר' יהודה שבט שעשה בהוראת ב"ד הגדול אפי' שבטים חייבים ובעיני דלהוי רוב הקהל כר"ש בן אלעזר:

לחם משנה הלכות שגגות פרק טו הלכה ד

ודע דשם במשנה אמרו הורה עם הציבור ועשה עם הציבור מתכפר לו עם הציבור שאין ב"ד חייבין עד שיוורו לבטל מקצת וכו' וכתב שם רש"י ז"ל דמ"ש שאין ב"ד וכו' סתם לן כר"מ דב"ד מביאין פר ולא ציבור אבל רבינו ז"ל אין נראה שדעתו כן דא"כ לא היה לו לפסוק כר' יהודה דאמר ציבור מביאין פר דהוי מחלוקת בפ"ק וסתם בפ"ב וקי"ל מחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם אלא סובר רבינו ז"ל דמאי דנקט שאין ב"ד חייבין לאו דוקא אלא הכוונה ציבור ואף על גב דפתח בציבור וסיים בב"ד אין קפידא בזה. וכן רבינו ז"ל בפ"ב כתב כן חייבים להביא קרבן וכן בפ' זה כתב ב"ד מביאין קרבן ואינו מדוקדק דרוצה לומר ציבור הורה לנו לדקדק בדבר זה:

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה סח

והמצוה הס"ח היא שצונו שיקריבו בית דין קרבן כשטעו והורו שלא כהלכה וזה הוא אמרו יתעלה (ויקר' ד) ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל. וכבר התבאר משפטי מצוה זו והתנאים שבה על השלמות במסכת הוריות (פא ב) ובמקומות ממסכת זבחים (לט - מב א, מט ב, פב ב):

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה סט

והמצוה הס"ט היא שצונו שיקריב כל מי ששגג בחטא מן החטאים הגדולים הידועים קרבן חטאת והוא אמרו יתעלה (שם) ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ. וזו היא חטאת קבועה. כלומר שהיא לעולם חטאת בהמה. וכבר בארנו (פיה"מ הוריו" פ"ב מ"ד כרתו" פ"ב מ"ב ול"ת שנב וש"נ) שהחטאים שיתחייב על שגגתן חטאת זו הם שחייבים על זדונם כרת ובתנאי שיהו מצות לא תעשה ויהיה בהם מעשה כמו שהתבאר בראש כרתות. ומשפט מצוה זו כלו כבר התבאר במסכת הוריות (שם) וכרתות ובמקומות משבת ושבועות וזבחים:

רמב"ם הלכות שגגות פרק יג הלכה ד

במה דברים אמורים כשהיה המורה בית דין אחד, אבל אם מת בית דין שהורה תחילה ועמד אחר והורו אין אלו מצטרפין לאלו.

